

Taalontwikkeling stimuleren in het mbo: de impact van interventies in de beroepsgerichte vakken

Expertisecentrum Nederlands

Martine Gijssel

Christel Dood

Expertisecentrum Beroepsonderwijs

Annemarie Groot

Ellen van Drie

Utrecht, 9 oktober 2024, *Conferentie Taalgericht de vakken in!*

Doel van de workshop

Zicht krijgen op...

- mogelijkheden van taalgericht beroepsonderwijs
- de succesfactoren die bijdragen aan de implementatie ervan

Landelijke context

Jarenlange daling
taalniveaus mbo-studenten

Invoering referentieniveaus

periode 1

	leerjaar 1				
	maandag	dinsdag	woensdag	donderdag	vrijdag
09.00-10.00	overleg	L&O	L&O	AVO	L&O
10.00-11.00	L&O coachuur	Expert	Expert	AVO	IBS
11.00-11.15					
11.15-12.15	L&O	Expert	Expert	AVO	IBS
12.15-12.45					
12.45-13.45	IBS	AVO	IBS	L&O	IBS
13.45-14.45	IBS	AVO		Expert / IBS	IBS
14.45-15.00					
15.00-16.00	IBS	AVO		Expert / IBS	
16.00-17.00					

Nederlands terug op het
rooster

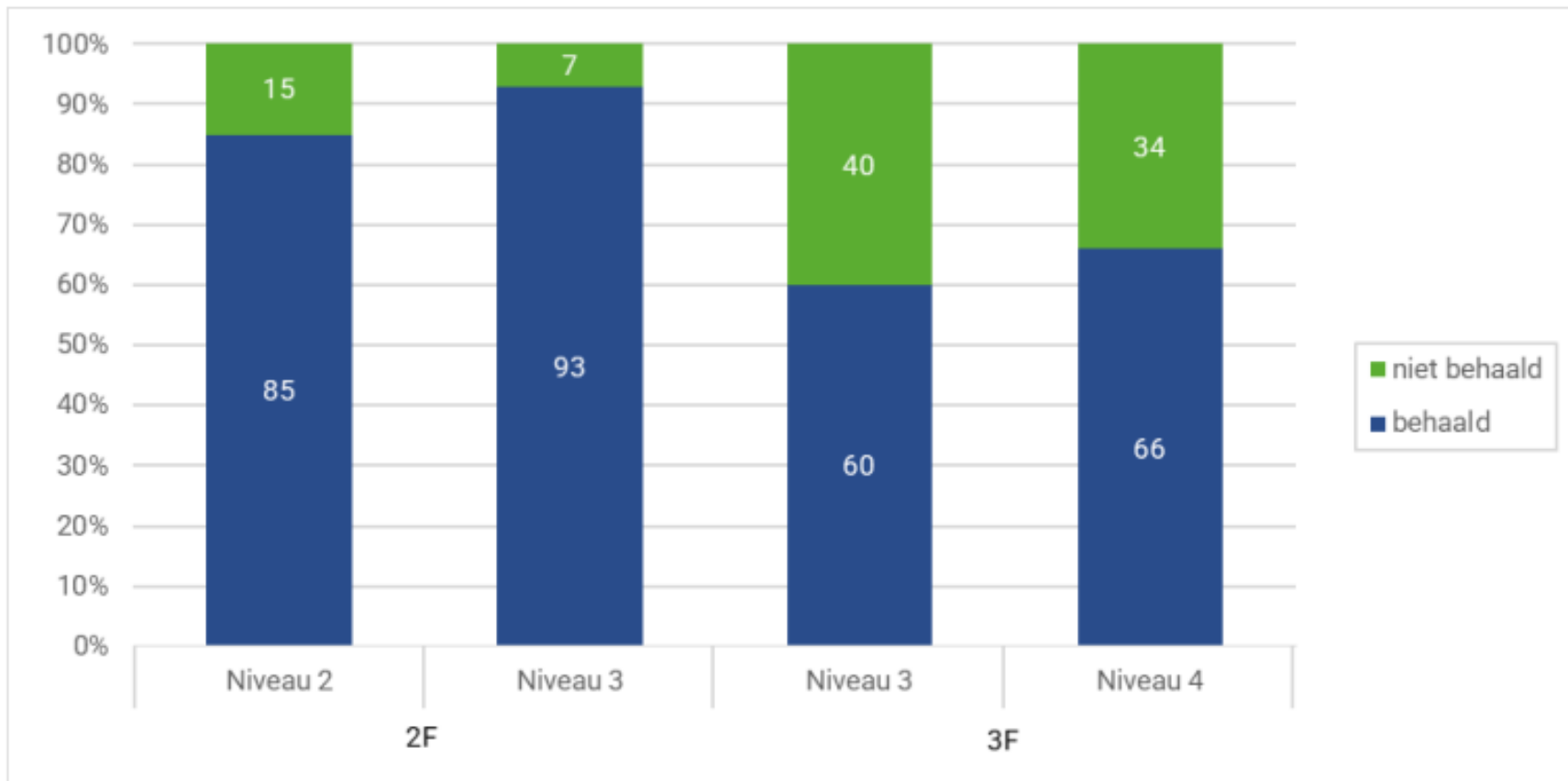
Examentraining
Lage motivatie

Inspectie: veel studenten behalen niet het vereiste taalniveau
17 april 2024

Veel mbo-studenten slagen er niet in het gewenste niveau van basisvaardigheden te behalen. Op sommige mbo-scholen heeft 45 procent van de niveau 4-gediplomeerden niet het vereiste taalniveau behaald.

Dat blijkt uit de nieuwste Staat van het Onderwijs, het jaarlijkse rapport van de Inspectie van het Onderwijs.

Figuur 4.1 Percentage gediplomeerden in 2022-2023 dat het referentieniveau lezen en luisteren behaalt

- Exameneisen en methodes compliceren taalonderwijs mbo
- Docenten Nederlands op een mbo hebben soms wel met vier of vijf verschillende methodes te maken. En dat terwijl het gebruik ervan de motivatie en taalvaardigheid van studenten niet stimuleert. - 9 MEI 2024

Vakoverstijgend werken is een oplossing, maar de praktijk is weerbarstig.

Kaders project

- Tweejarig project met de doelstelling:

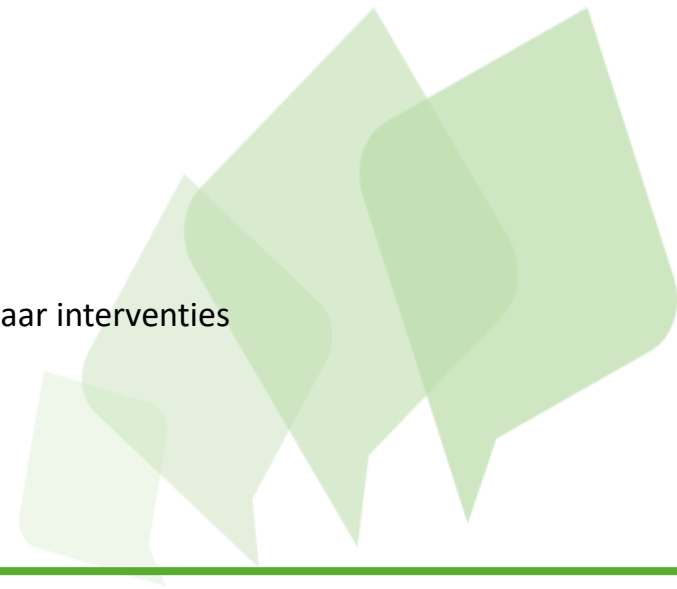
De mbo-colleges van het ROC bevorderen de taalontwikkeling van alle studenten door taalvaardigheidsonderwijs integratief en expliciet te verweven in de beroepscontext.

- Hoe?

- Taalinterventie
- Taalbeleidsplan
- Professionalisering

Onderzoek naar interventies

Kaders project

Kaders van het project:

- Elk college ontwikkelt een interventie waardoor de taalontwikkeling van studenten bevorderd wordt.
- Elk college maakt eigen keuzes over de inhoud en vorm van de interventie.
- Looptijd: januari 2021 – januari 2023.

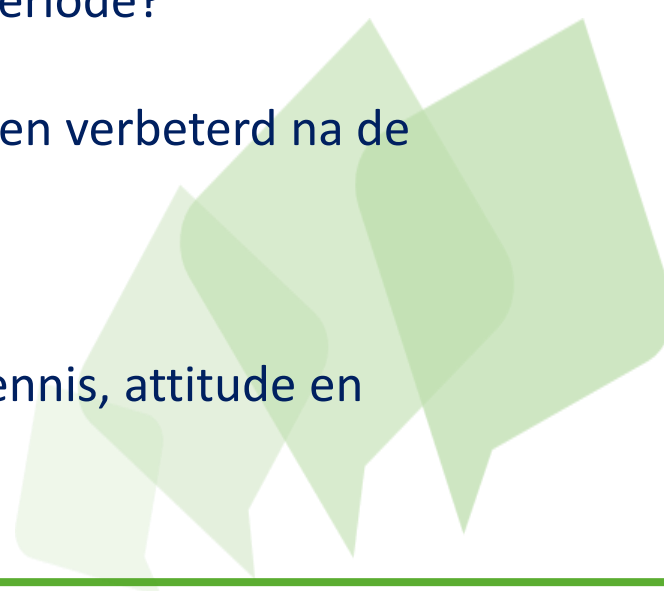
Onze rol: monitoren van alle interventies.

Onderzoeksvragen

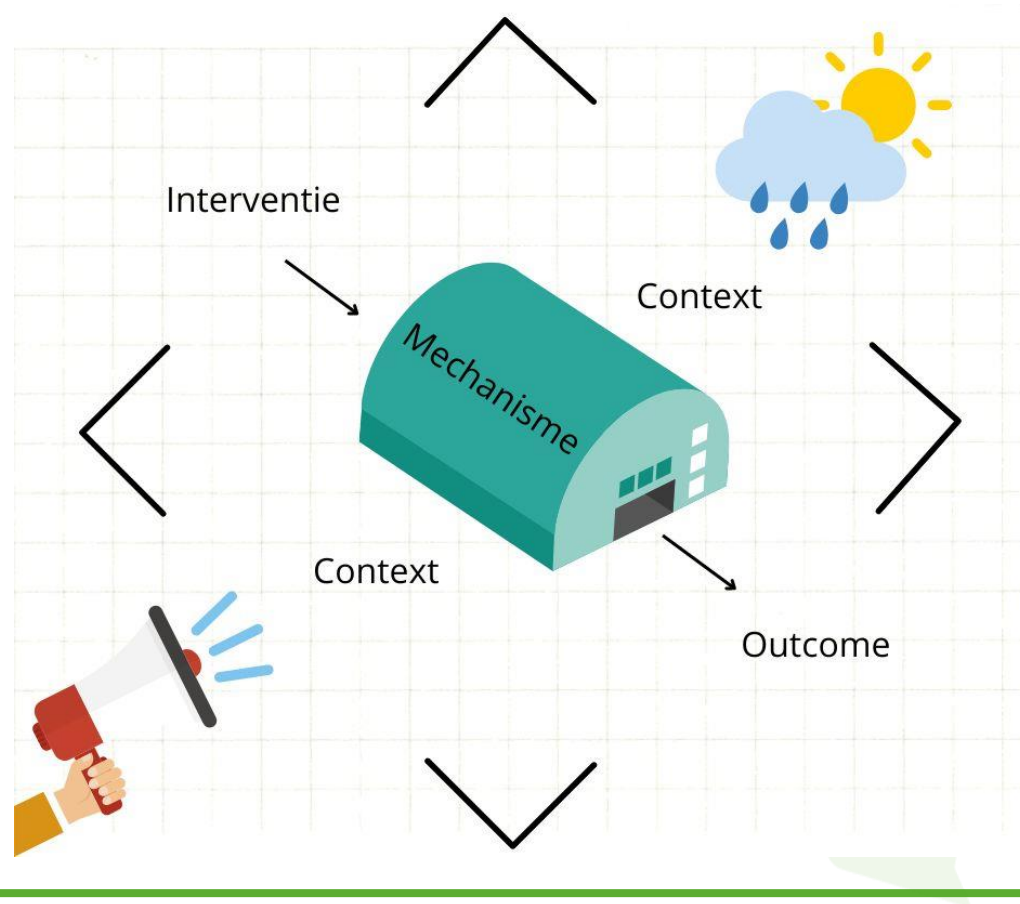

1. Hoe zijn de verschillende interventies vormgegeven?
2. In hoeverre is het taalonderwijs integratief en expliciet verweven in de beroepscontext tijdens en na de interventieperiode?
3. In hoeverre is de taalvaardigheid van de studenten verbeterd na de interventieperiode?

En: In hoeverre heeft de interventie effect op de kennis, attitude en motivatie van de deelnemende docenten?

Onderzoeksmethode: CIMO

Toepassing van CIMO in ons project

Context

Kaders project

Context college (opleidingen, studenten)

Interventie

Opleiding, doelgroep

Duur, intensiteit

Vaardigheid

Mate van integratie

Opbrengsten

Verbeterde
taalvaardigheid

Taal verweven met
beroepscontext

Mechanismen

Bevorderende en belemmerende factoren?

Onderzoeksmethode

Hoe hebben we onze data verzameld:

- Interviews met docenten, andere betrokkenen en studenten
- Deskresearch
- Lesobservaties
- Vragenlijsten docenten en studenten

Onderzoeksmethode vraag 3: taalvaardigheid studenten

	Taalvaardigheid studenten in beeld gebracht na de interventie door middel van		
College	Toets of taak	Interview met docent of student	Vragenlijst
1	☐	☒	☐
2	☐	☒	☒
3	☒	☒	☐
4	☒	☒	☐
5	☐	☐	☐
6	☐	☒	☒
7	☒	☒	☐
8	☒	☒	☐

Bevraag de docenten!

- Wat zijn bevorderende en belemmerende factoren voor de implementatie van taalgericht beroepsonderwijs?
- -> zie aanvullend document voor de antwoorden

INTERMEZZO

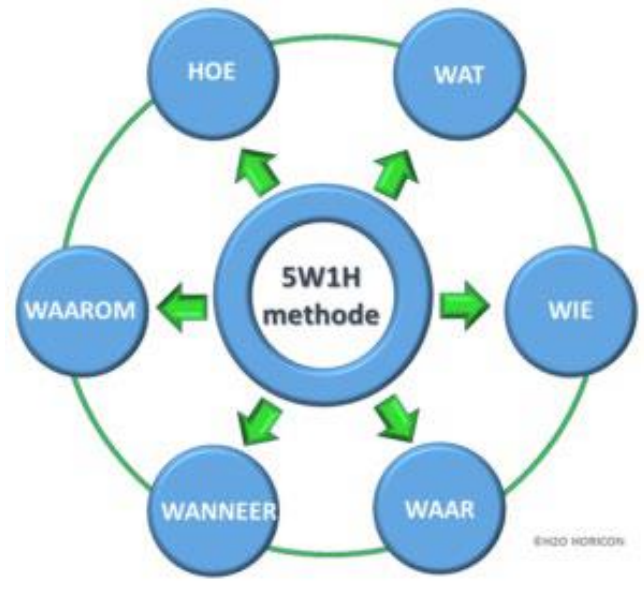

Resultaten – 1 Hoe zijn interventies vormgegeven?

College	Vaardigheid	Duur/intensiteit	Doelgroep	Manier waarop taal geïntegreerd is
1	Woordenschat	5-6 lessen	1 ^{ste} jaars BOL 2, BBL 2	Selectie, uitleg en laten toepassen van moeilijke begrippen met activerende werkvormen tijdens beroepslessen
2	Lezen	3 keer in 6 maanden	1 ^{ste} jaars BOL 4	Formulier met aandacht voor leesbegrip ingezet in beroepsgerichte vakken
3	Schrijven	1 les	1 ^{ste} jaars BOL 4	Ondersteunende les naast beroepsgerichte lessen
4	Woordenschat	5 maanden	1 ^{ste} jaars BOL 2	Volledig - alle docenten uit het team werken aan taal
5	Woordenschat	2 keer 2 periodes	1 ^{ste} en 2 ^e jaars BBL 4 & BOL 4	Woordenschat binnen de beroepsgerichte vakken door 3 beroepsgerichte docenten
6	Woordenschat	1 periode	1 ^{ste} jaars BOL 2	Woordenschat krijgt aandacht in enkele beroepsgerichte vakken
7	Schrijven	1 periode	2 ^e jaars BOL 4	Format wordt toegepast in beroepsgericht vak
8	Gesprekken voeren	3 lessen in reeks van 20	1 ^e jaars BOL 2	Beroepsgericht inkleuren van de vaardigheden in het keuzedeel (Nederland)

College 2. Lezen

- 5W&1H-formulier – standaardformulier dat ontwikkeld is in eerder onderzoek
- Formulier werd ingezet na schriftelijke instructies van een nieuwe opdracht in de beroepsgerichte lessen
- Beroepsgerichte docenten hoefden hun lessen niet aan te passen

College 4. Woordenschat

- Woord van de week
- Alle docenten besteden op hun manier en in hun les aandacht aan woordenschat
- Regelmatige evaluatiebijeenkomsten met docententeam

College 7. Schrijven

- Format ten behoeve van het schrijven van een verslag ontwikkeld door beroepsgerichte docent en taaldocent
- Ingezet in het beroepsgerichte onderwijs
- Peerfeedback bij het vak Nederlands na inleveren van het verslag
- Verbetermogelijkheid a.d.h.v. peerfeedback

College 8. Gesprekken voeren

- Keuzedeel gericht op NT2-studenten
- Onderdeel gesprekken werd beroepsgericht ingekleurd: baliegesprek
- Ontworpen en uitgevoerd door de docent Nederlands met input van beroepsgerichte docenten

Kort in gesprek

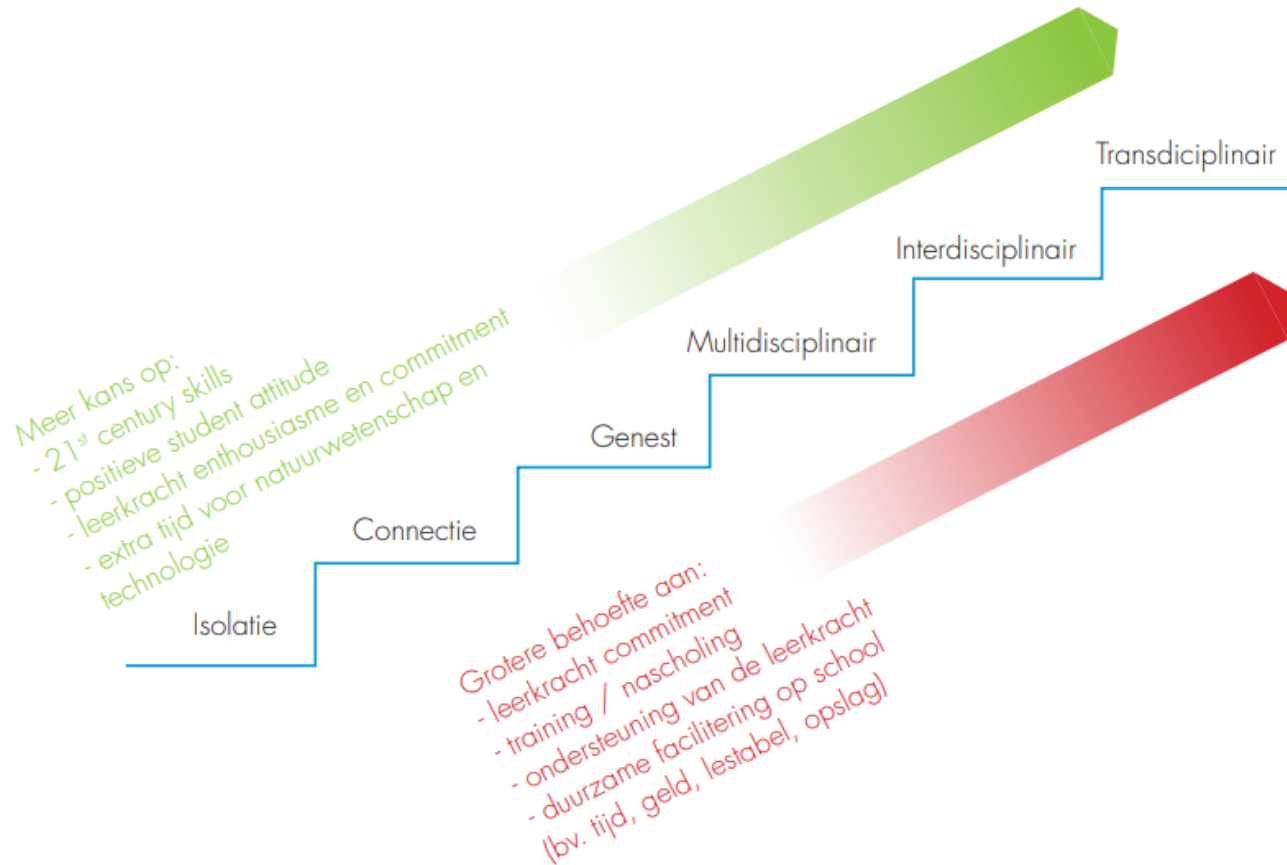
Reflectie op deze aanpakken en relatie tot eigen ideeën over integratief verweven van taal en beroepsvakken

- Welke keuzes zijn gemaakt/maken jullie?
 - ❖ Focus op bepaalde taalvaardigheden
 - ❖ Relatie taaldocent – docentberoepsgerichte vakken
 - ❖ Wijze en mate van integratie taal-beroep
 - ❖ ..

INTERMEZZO

Resultaten – 2 In hoeverre is het onderwijs geïntegreerd?

keuze voor het 'nesten' van taal in de beroepsgerichte vakken

College	Manier waarop taal geïntegreerd is	Niveau integratie
1	Selectie, uitleg en laten toepassen van moeilijke begrippen met activerende werkvormen tijdens beroepslessen	Genest
2	Formulier met aandacht voor leesbegrip ingezet in beroepsgerichte vakken	Genest
3	Ondersteunende les naast beroepsgerichte lessen	Verbonden
4	Volledig - alle docenten uit het team werken aan taal	Genest
5	Woordenschat binnen de beroepsgerichte vakken door 3 beroepsgerichte docenten	Genest
6	Woordenschat krijgt aandacht in enkele beroepsgerichte vakken	Genest
7	Format wordt toegepast in beroepsgericht vak	Genest
8	Beroepsgericht inkleuren van de vaardigheden in het keuzedeel	Genest

Resultaten – 3 In hoeverre is de taalvaardigheid verbeterd?

- Vooral met interviews met docenten en studenten hier grip op gekregen
- Geen effectmeting kunnen doen, maar *ervaren opbrengsten*:

Voorbeelden van ervaren opbrengsten bij docenten

positief effect op de vaktaal-ontwikkeling

Betere verslagen

Beter begrijpen van instructies

Gebruik van langere zinnen

Conclusie

Het bleek niet mogelijk om effecten vast te stellen of de taalvaardigheid is verbeterd.

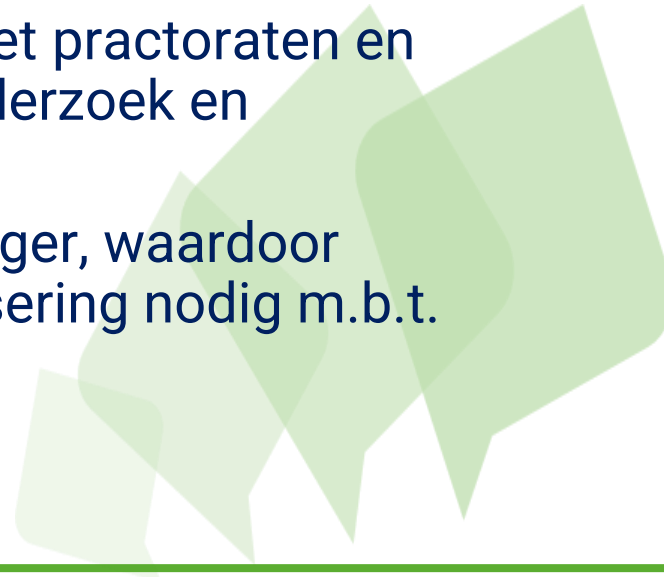
Wel komen uit het onderzoek zes belangrijke mechanismen naar voren die de opbrengsten van de gevolgde interventies beïnvloeden:

- 1 Gezamenlijkheid: de interventie lost een gezamenlijk probleem op.
- 2 Passend: de interventie past bij de docenten en studenten.
- 3 Duidelijkheid: betrokkenen weten wat zij moeten doen.
- 4 Collectiviteit: meerdere betrokkenen in een team.
- 5 Veilig leerklimaat: docenten en studenten durven fouten te maken/te experimenteren.
- 6 Uitwisseling: regelmatige ervaringen uitwisselen.

Conclusie

- Taalbewust beroepsonderwijs lijkt een kansrijke aanpak (o.a. Elbers, 2012), maar er is meer onderzoek nodig in het mbo. Tegelijkertijd: onderzoek doen in de MBO-context is weerbarstig.
- Veel mbo-docenten zagen onderzoek en interventies als 'iets groots' en 'ver van hun bed'. Verbinding met practoraten en professionalisering van docenten t.a.v. onderzoek en onderzoekende houding is aan te bevelen.
- Kwaliteit van de interventies was soms mager, waardoor effecten kunnen uitblijven -> professionalisering nodig m.b.t. taalbewust beroepsonderwijs

Aansluiting bij de werkagenda

Hoe verder? Stap op de plaats

“Het project loopt niet meer, wat betekent dat ik ook geen taalcoördinator meer ben. Dit is wel jammer, want door de hectiek van de dag (en alle lessen) is er weinig tijd voor. Of is het ‘geen tijd, geen prioriteit’?”

Aanbevelingen

1. Stimuleer het integreren van taal- en beroepsonderwijs.
 - Laat ruimte voor differentiatie
2. Stimuleer dat docenten van elkaar leren.
3. Stimuleer een onderzoekende houding bij docenten.
4. Verken mogelijkheden voor het integreren van examinering.
5. Geef het integreren van taal en beroep voldoende tijd.
6. Benut de kansen uit landelijke ontwikkelingen.

Discussie en vragen

- Waarover is meer (wetenschappelijke en/of praktijk)kennis noodzakelijk?
- Wat is (nog meer) nodig om taalgericht beroepsonderwijs van de grond te krijgen?
- Hoe zien jullie de rol van de taaldocenten?
- Scholen die interesse hebben in onderzoeksaanvraag?

Meer lezen en/of contact opnemen met mij?

- m.gijssel@expertisecentrumnederlands.nl

Het rapport is te benaderen via deze link:

- https://www.linkedin.com/posts/annemariEGroot_taalontwikkeling-stimuleren-in-de-beroepscontext-activity-7214230170608566272-nAKR?utm_source=share&utm_medium=member_desktop

